

יבטלו מדות נה"ב כהמס דונג כו' וזשארז"ל ע"פ עלי עשור שכנור דלע"ל יהי' של עשרה נימין כי נר הוי' נשמת אדם נקי' כנור נר כ"ז פי' כ"ז הוא מספר שם הוי' שמתגלה בהנשמה הנקרא נר. ע"ד כל הנקרא בשמי כו' ואתם הדבקים בהוי' כו' ושיהי' הכנור של עשרה נימין שיהיו ע"ס מאירים בגילויי בקביעות בנשמת אדם להיות ומלאה הארץ דעה כו' וכתוב ומל ה' את לבבך כו' וכמ"כ למעלה בבחי' כנס"י יהיה בה ע"ס בקביעות בחינת אהל בל יצעו וכמ"ש בלק"ת בזכריה ע"פ ביום ההוא יהיה כו' ע"ש. וזשארז"ל כך אין נגאלין אלא בגואל מלא כו'. ועד"ז יובן ענין ימי המילואים להיות וימלא כבוד ה'. להמשך הברכה וההמשכה בבחי' מלכות. אשר לא תחסר כל בה כו' וזהו ענין מרוב כל. והיא נקי' כלה שמקבלת מבחי' כל כו' וזהו ע"ד והיה אור הלכנה כאור החמה. כי מיעוט הירח היינו ג"כ הסתלקות הט"ס מהמלכות כמ"ש בע"ה שם ולע"ל שתהיה בבחי' אהל בל יצעו זהו כאור החמה. שיש בו האור תמיד בקביעות בלי שינויים כו' ומעין זה היה ענין ימי המילואים כו' ועיין זח"ב פקודי דה רל"ה ע"א וזהו סיומ הפסוק ביום חבוש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא. פי' שבר עמו הוא ענין אמלאה החרבה כניל' וזהו נמשך ע"י מ"ש כי שתיים רעות עשו עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות נארת נשברים (בירמ' ס"ב י"ג) ועיין מזה ברבות כי תשא ס"פ מ"ב ובשה"ש רבה בפסוקאל תראוני שאני שחרחרת שעשו רעה אחת שקשה כשתיים כו'. והנה פי' בורות נשברים היינו ההפך מבחי' באר מים חיים המבואר במ"א ע"פ עלי באר כו' כ"א ההתקשרות בתאוות גשמיות ע"כ נקי' בורות נשברים שהתאוות משבה"כ ועיין בוח"ג פי' ואתחנן דרס"י א' ובהרמ"ז שם שהארץ ועיין במא"א אות ב' סעיף י"א ומזה נמשך כי שתיים רעות עשו היינו שגרמו במעשיהם הרעים בחי' שנתמלאה צור מחורבנה של ירושלים וה"ז רעה אחת שקשה כשתיים. וזהו ענין שבר עמי הנמשך ממה שחצבו להם בורות נשברים. והנה לע"ל נאמר ביום חבוש ה' את שבר עמו. ומבחי' שבר ושבירה יתהפך לבחי' שבר ותקוה. וכמ"ש ברבות מקץ ר"פ צ"ט ע"פ כי יש שבר כמצרים והיינו כמשארז"ל סוכה נ"ב א' ע"פ ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר כו' שהוא הוא הגורם שבר עמו לחצוב להם כו'. ואזי ומחץ מכתו ירפא. וארז"ל ברבות בראשית פרשה יו"ד דקאי על בנות שוח כו' ע"ש ובמשנה רפ"ה דשביעית. והענין כמ"ש הר"ש רפ"ק דדמאי דאמרין גבי עץ שאכל אדה"ר דקרו ליה בנות שוח לפי שגרמו שוחה לעולם כו' ע"ש ופי' שוחה יש לפרשו לשון חפירה ובור כמו שוחה עמוקה פי' זרות (במשלי כ"ב י"ד) והוא ענין לחצוב להם בארות נשברים הנ"ל גם יש לפרשו לשון הכנעה ושפלות כמו וישח אדם וישפל איש דהיינו שנתמעטה קומתו של אדה"ר והוא ג"כ ע"ד הנ"ל בענין אמלאה החרבה. וז"ש כי שחה לעפר נפשנו כו' ועש"ז נקרא עה"ד בנות שוח כו' ומשם שורש נה"ב הגורם שפלות לנה"א כו' להמשך אחר תאוות נה"ב וכנ"ל. ולעתידי יתוקן עץ הדעת ויתחבר עם עץ החיים. ואזי בנות שוח יהיו עושיין פירות לשעתן שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה וכמ"ש בויעליך עושיך אלקי כל הארץ יקרא שבכל הארץ הלזו הגשמיות יהיה גילוי אלקות וכתוב יעננו ביום קראנו. וזהו עושיין פירות לשעתן ועמ"ש ע"פ והיה בן הבכור לשניאה. ואזי והיה אור הלכנה כאור החמה כו'.

כו' בכל מושבותיכם תאכלו מצות וכפסוק עצמו יש להבין שהציווי שלדורות היה זכר ליצי"מ. והלא פסח מצרים אינו נוהג איסור חמץ אלא יום א' כדאייתא בגמרא (פ"ט דפסחים דצ"י ע"ב). והענין דפסח מצרים אינו נוהג אלא יום א', ולכן דוקא כי גורשו ומחמת זה הוא שאכלו מצה גם בשאר ימות הפסח וכ"כ המזרחי בפ' ראה ע"פ כי בחפזון יצאת ואע"פ הציווי שלדורות ז' ימים והם זכר ליצי"מ. ולהבין קצת ענין אכילת מצה יש להקדים ענין מועדים לשמחה שעיקר המועדים הוא בחי' השמחה וכדכתיב ושמחת בחגך שאז זמן גילוי מוחין דאימא דהיינו מ"ש בהלל מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה. והנה בשבת הוא גילוי מוחין דאבא והם יותר עליונים ואין שם בחינת גילוי שמחה כביו"ט. אך הענין כי הנה ביאור מהות מוחין דאימא יובן כמה שנודע שיש ב' בחי' בגילוי אור א"ס ב"ה. הא' בחי' ההשתלשלות וסדר המדרגות שהם בחי' ההמשכות מעילה לעילה כו' הארה והארה דהארה כו'. כמשל שכל במדות ומדות במחשבה כו' שכל בחי' ההשתלשלות דרך כלל נקי' יש מיש. והב' למעלה מן ההשתלשלות יש מאין ממש מאין המוחלט כו'. והנה בהשתלשלות עלה ועלול כשהעלול מתקרב לעילתו ממטה למעלה הנה הוא משיג את עילתו. ולכן הוא שש ושמה בו ותהי השמחה גדולה כמשל בן המלך שיצא מן השביה ובא וראה את פני אביו. כך תהיה שמחת העלול בהגלות נגלות עליו אור העלה שלמעלה תחת אשר ירד בהשתלשלות ונעשה מרחק רב בינו ובין עילתו ורחק מאור פניו בסתר המדרגות והכל הוא מפני שעתה בגילוי זה יש לו השגה איך שיצא מאפילה לאור גדול ומאכל ליו"ט ומשעבוד לגאולה כו'. וזהו ענין יו"ט גילוי השמחה שמבחי' עקרת הבית נעשה אם הבנים שמחה. פי' כי עקרת מלשון עקרה ומלשון כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים בגמ' פי' בתרא דפסחים והיא בחי' מל' שמלוּבשת כל יומין דחול בב"ע בק"ג כן פי' בספר שו"ס לתלמיד הרמב"ן ז"ל. וביו"ט היא עולה למעלה באצי' בבחי' אם הבנים בינה והשגה באור א"ס הנגלה אז שאור א"ס משתלשל ויורד אז באופן שיהיה דרך ומבוא לתפיסא והשגה במה שיכולים להשיג מאור א"ס ב"ה הנגלה ואיך שהגילוי רב מאד עד כי נהפך להם מיגון לשמחה ושהיו בחשך ראו אור גדול הוא גילוי אור א"ס ב"ה המתגלה בבחי' יש והשגה להיות איזו תפיסא והשגה באור פני מלך המתגלה אז. וכמו עד"מ הנשמה שמתענגת בעוה"ב מזוי השכינה תחת היותה מתלבשת בגוף הגשמי ונפרדה משם ועלתה למקור חוצבה שמתענגת בג"ע העליון ונהנית מזוי כו' הנאה ותענוג נפלא וע"ז נאמר להנחיל אוהבי יש שמתגלה אור א"ס בבחי' יש להיות השגה ותפיסא להנשמה להיות נהנית מזוי ואור הנ"ל דהיינו שיש השגה והכנה איך שיצאה מאפילה לאור גדול כו'. וזהו כנהר יעברו כרגל שם נשמחה בו פי' כנהר היוצא מעדן שהוא בינה הוא העלייה בכל רגל משלשה רגלים ושם הוא מקור השמחה. (ועמ"ש מזה בדי"ה הוי' לי בעור). וכ"ז הוא מבחי' מוחין דאימא בינה עוה"ב ג"ע עליון גילוי תענוג הנשמות לפי השגתם אבל מוחין דאבא החכמה מאין תמצא אין נקי' מה שאינו מושג למעלה מעלה מבחי' בינה והשגה דהיינו שמתגלה בחי' אור א"ס ב"ה מה דלית מחשבה תפיסא כו' ולא ניתן ליהנות בו מאחר שאין שם שום תפיסא והשגה. וענין גילוי זה הוא ביטול ההשגה וביטול הנשמות במציאות באור א"ס ב"ה דלית מחשבה כו' והגילוי הזה הוא שמתגלה בשבת, ולכן אמרו בקושי התיירו לדבר בדי"ת בשבת כי אורייתא מחכמה נפקת פי' נפקת יוצאת לחוץ כמו נפקת לבר שהיא הארה בלבד היוצאת מחכמה אבל עצמיות החכמה היא רמה ונשגבה למעלה מעלה מבחי' אורייתא (וכמ"ש במ"א בדי"ה עוטה אור כשלמה בשם הארז"ל בפ"י נובלות חכמה שלמעלה תורה ועמ"ש בבאור ע"פ יונת) ובגילוי זה לא שייך שמחה

להבין מ"ש בהגדה מצה זו שאנו אוכלים ע"ש מה ע"ש שלא הספיק כו' כי גרשו כו'. דמשמע הא אלו לא גורשו והספיק להחמיץ היו אוכלים חמץ, והלא כבר נצטוו בעשור לחדש הזה כו' על מצות ומרורים יאכלוהו. וגם לדורות נצטוו שבעת ימים שאור לא ימצא

ותענוג שאין השמחה והתענוג נראה ונרגש אלא במה שיש תפיסה והשגה איך שיצא מאפילה לאור גדול והיינו מאחר שנרגש בחי' אור גדול שהוא בבחי' מעלה מעלה. ואחר שיבין שירד מטה מטה הנה בעלותו מטה מטה למעלה מעלה תגדל השמחה במאד מאד. וכל זה לא שייך אלא במוחין דאימא שהוא גילוי אור א"ס בבחי' יש והשגה איך שהוא מעלה מעלה כו' אבל מוחין דאבא שהם בבחי' גילוי מה שלמעלה מהשגה שם לא שייך מעלה ומטה כלל ומעלה ומטה שוין וכחשכה כאורה שגם חשך לא יחשיך כו'. ודקדוק הלשון כחשכה כאורה בשני כפ"ן והל"ל חשכה כאורה אלא משום דחשכה כאורה בלבד לא סגי אלא לומר שגם החשך לא יחשיך כו' אבל כחשכה כאורה בשני כפ"ן משמע דלא זו שגם החשך לא יחשיך והחשך שוה לאור אלא אף האור שוה לחשך דכל נהורין מתחשכאן קמ"י כו' וכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא כו'. (ועמ"ש סד"ה שחורה אני ונאווה בפי' המולך מהודו ועד כוש ואפשר שזהו ענין ב' הכפ"ן דכחשכה כאורה. כי"ף דכאורה זהו כתר עליון וכמ"ש בד"ה יונתי בחגי הסלע. וכ"ף דכחשכה זהו כענין כלה ונחרצה. וע"ד שנזכר בזו"א ד"ג ע"א וכן כרת עיין במא"א אות כ' סעיף ט"ו ולגבי אור א"ס ב"ה כחשכה כאורה כו'). ועל זה נאמר ישת חשך סתרו שאין שם אור וגילוי ההשגה כלל אלא ביטול ההשגה ולכן אין שם בחי' שמחה ותענוג בגילוי בחי' ביטול זה מאחר דלית מחשבה כו' ואינו נחשב לבחי' עלי' כלל שאינו עולה ממטה למעלה רק שהוא בא לבחי' ומדרגה שמעלה ומטה שוין כו' כנ"ל. (וזהו היש ה' בקרבנו אם אין פי' אם הגילוי מבחי' סדר ההשתלשלות שהיא בחי' להנחיל אוהבי יש וזהו היש ה' בקרבנו או שהגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות מבחי' אין וזהו אם אין ועיין בזו"ג שלח קנ"ח ב' גם קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימט' יש. אמנם בחי' אין הוא בחי' העליונה שבחכמה שדבוקה במקורה בחי' והחכמה מאין תמצא ועיין כוזהר פ' ויקרא ד"ז ע"פ כשמן הטוב ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין להצהיל פנים משמן ומ"ש סד"ה שיר השירים בענין כי טובים דודיק מין כי בחי' יין הוא המשמח אלקים ובחי' דודיק זהו מה שלמעלה מבחי' השמחה וכנ"ל וע"ש ובד"ה ששים המה מלכות בענין ומעין מבית ה' יצא כו' ובד"ה ושאתם מים בששון):

קיצור. ענין קדש. ומקרא קדש. והמשכה זו ביו"ט של פסח הוא ע"י המצה ע"ד אין התניוק יודע לקרות אבא כו'. ופי' מצות יאכל את שבעת הימים:

ג והנה נמצא כי ב' מצות הם מצה של לילה הראשון חובה ומצה של כל ימי פסח ועל בחי' ה' אמר שלא הספיק כו' כי אבותינו לא היו צריכים באמת להיות להם מצה של שימור כל ימי הפסח כנ"ל. אך זה היה אצלם ממילא שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים פי' דמה שהקב"ה נקרא מלך מלכי המלכים כפשוטו היינו המלכים הם המלכים שלמטה בעוה"ז ומלכי המלכים הם השרים העליונים שבצבא המרום כמ"ש בדניאל סי' י"ד ושר מלכות פרס כו' והקב"ה נק' מלך על מלכי המלכים. ועוד נק' מלך מלכי המלכים בבחי' מלכותו והנהגתו העולמות ע"י עשר ספירות. המלכים הם נה"י. ומלכי חגית. ומלך מלכי היינו חב"ד כי בעולם העשייה מאירים בחי' נה"י ובעולם היצירה מאיר חג"ת ובעולם הבריאה בינה אך באצילות מאיר בחינת חכמה. והיינו כי בחכמה שורה אור א"ס ב"ה שהוא הנקרא מלך מלכי המלכים. וע' בזו"א ד"ג ע"א ובזו"ב יתרו דס"ז ע"ב. וגילוי חכמה הוא גילוי אור אבא שנגלה בבחי' גילוי לפיכך ממילא לא הניח להחמיץ בצקם כו' להיות יניקה ח"ו. וכמ"ש ירא את ה' בני ומלך (במשלי כ"ד) הדפירוש כפשוטו היינו כשם שתצטרך ליראה את השם יתברך אע"פ שאין אתה רואהו. ועם זה תפרוש מן

ותענוג שאין השמחה והתענוג נראה ונרגש אלא במה שיש תפיסה והשגה איך שיצא מאפילה לאור גדול והיינו מאחר שנרגש בחי' אור גדול שהוא בבחי' מעלה מעלה. ואחר שיבין שירד מטה מטה הנה בעלותו מטה מטה למעלה מעלה תגדל השמחה במאד מאד. וכל זה לא שייך אלא במוחין דאימא שהוא גילוי אור א"ס בבחי' יש והשגה איך שהוא מעלה מעלה כו' אבל מוחין דאבא שהם בבחי' גילוי מה שלמעלה מהשגה שם לא שייך מעלה ומטה כלל ומעלה ומטה שוין וכחשכה כאורה שגם חשך לא יחשיך כו'. ודקדוק הלשון כחשכה כאורה בשני כפ"ן והל"ל חשכה כאורה אלא משום דחשכה כאורה בלבד לא סגי אלא לומר שגם החשך לא יחשיך כו' אבל כחשכה כאורה בשני כפ"ן משמע דלא זו שגם החשך לא יחשיך והחשך שוה לאור אלא אף האור שוה לחשך דכל נהורין מתחשכאן קמ"י כו' וכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא כו'. (ועמ"ש סד"ה שחורה אני ונאווה בפי' המולך מהודו ועד כוש ואפשר שזהו ענין ב' הכפ"ן דכחשכה כאורה. כי"ף דכאורה זהו כתר עליון וכמ"ש בד"ה יונתי בחגי הסלע. וכ"ף דכחשכה זהו כענין כלה ונחרצה. וע"ד שנזכר בזו"א ד"ג ע"א וכן כרת עיין במא"א אות כ' סעיף ט"ו ולגבי אור א"ס ב"ה כחשכה כאורה כו'). ועל זה נאמר ישת חשך סתרו שאין שם אור וגילוי ההשגה כלל אלא ביטול ההשגה ולכן אין שם בחי' שמחה ותענוג בגילוי בחי' ביטול זה מאחר דלית מחשבה כו' ואינו נחשב לבחי' עלי' כלל שאינו עולה ממטה למעלה רק שהוא בא לבחי' ומדרגה שמעלה ומטה שוין כו' כנ"ל. (וזהו היש ה' בקרבנו אם אין פי' אם הגילוי מבחי' סדר ההשתלשלות שהיא בחי' להנחיל אוהבי יש וזהו היש ה' בקרבנו או שהגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות מבחי' אין וזהו אם אין ועיין בזו"ג שלח קנ"ח ב' גם קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימט' יש. אמנם בחי' אין הוא בחי' העליונה שבחכמה שדבוקה במקורה בחי' והחכמה מאין תמצא ועיין כוזהר פ' ויקרא ד"ז ע"פ כשמן הטוב ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין להצהיל פנים משמן ומ"ש סד"ה שיר השירים בענין כי טובים דודיק מין כי בחי' יין הוא המשמח אלקים ובחי' דודיק זהו מה שלמעלה מבחי' השמחה וכנ"ל וע"ש ובד"ה ששים המה מלכות בענין ומעין מבית ה' יצא כו' ובד"ה ושאתם מים בששון):

קיצור ענין בערב תאכלו מצות וענין שלא הספיק בצקת כו'. ענין יו"ט שהוא מועדים לשמחה. בחי' מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה. בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. וענין שבת בחי' גילוי והחכמה מאין תמצא דלית מחשבה תפיסה ביה. כי יש בחי' סדר ההשתלשלות עילה ועלול ששרשו מהבינה וז"ש נהר היוצא מעדן ושם שייך השמחה מההשגה ויש בחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות בחי' עדן עצמו שעז"נ עין לא ראתה כו' וזהו וקראת לשבת ענג ר"ת עדן נהר גן דהיינו שנמשך מבחי' עדן שלמעלה מבחי' נהר:

ב וזהו ושמרתם את השבת כי קדש היא היא בעצמה היא בחי' קדש העליון בחי' חכמה מוחין דאבא שמתגלה בשבת. משא"כ יו"ט נק' מקרא קדש הארה בעלמא מקדש העליון נה"י דאבא בתוך מוחין דאימא שהרי גם ביו"ט בגילוי מוחין דאימא צריך להמשיך מוחין דאבא כי מוחין דאימא הגם שהם בחי' יש מ"מ אינם בחי' דבר נפרד ח"ו אלא הוא היש שנמשך מאין כי אין ויש חו"ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין ועמ"ש בד"ה ראה אנכי, שתמיד נמשך בחי' ביטול מוחין דאבא להיות בחי' מוחין דאימא התגלות התענוג שהתענוג הוא ג"כ מהמשכת אור א"ס ב"ה דלית מחשבה וכו' ולא תענוג מהשגת דבר נפרד ח"ו אלא שניתן ליהנות בגילוי אור זה מחמת ירידת

כאשר מתחלה שהיינו עבדים לפרעה שהיה לו יניקה מאור אבא מאחוריים כו' וזהו ולא אחר. והיינו ע"י המצוה נמשך לי בפנימית ונמצא שהמצוה גרם לצאת ממצרים כי בחפזו כו' המשכת אור אבא כו' אבל כל ז' הימים הוא אחר יצ"מ מצות יאכל את שבעת הימים והיינו לדורות כי אבותינו לא היו צריכים לזה אלא שלא הספיק ממילא כו'. (וביאור ענין בעבור זה הנה פ"י מוחין דאבא מבואר למעלה שהוא המשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות דקמיה כחשכה כאורה ממש מה שאפילו כתר עליון כו' אוכמא הוא קדם כו' ועם היות דשם בחי' אם צדקת מה תתן לו אמנם כשנמשך ומאיר משם בחכמה עילאה הנק' אבא ונש"י נק' בנים לבחי' אבא כמשל הבן שנמשך ממוח האב ואזי נקרא ההמשכה הנ"ל מוחין דאבא א"כ ע"י נמשך ההמשכה רק כסטרא דקדושה דוקא ועמ"ש לקמן בענין עבדים היינו כו'. ויוציאנו ה' אלקינו כו' ועמ"ש בד"ה כי עמד מקור חיים גבי ענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים כו'. וסד"ה שימני כחותם וזהו עזי וזמרת יה שהם אר"א וע"י זה אלי כו'. והנה ההמשכה מחכמה עילאה הוא ע"י יסוד אבא המתלבש ביסוד ז"א וזהו ענין בעבור זה ועיין בפ' ויצא דק"נ ע"ב בענין פ"י וזה שער השמים ובפ' בשלח ס"א א' יתרו דף ע'. ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי כו' ביום הזה כו' וזהו שבחי' י"ג מדות הרחמים שהן רחמים גדולים בלי גבול עכ"ז נק' מדות הרחמים שיש בחי' המגביל הרחמים שלא יומשכו רק במקום הראוי וכענין כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו כו' ועמ"ש מזה סד"ה ויאכילך את המן. וזהו ג"כ פ"י בעבור זה. ופ"י ברבות ע"פ זה ספר תולדות אדם זה היינו י"ב שבטים ועם שבט לוי הם י"ג שהם נגד י"ג מדה"ר כו'. וזהו רבות עשית אתה ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו וגו' (כתהלים ס"ו מ') פ"י רבות כל דבר שהוא רב ועצום ע' זח"א פ' ויחי דרמ"ז א' וברבות סוף מגלת אסתר אתה מוצא שמדות טובות של הקב"ה בהשפע כפריו ורבויו הטוב ברבוי החסד ברבוי הרחמים ברבוי כו' ע"ש וזהו רבות עשית דהיינו המדות עליונות שלמעלה מהמדה וגבול שנקראו רבות כענין ורב חסד ורב טוב כו' עשית שנשתלשלו ונמשכו בעשייה הגשמיות וכדפי' בת"א בד"ה ויהי מקץ ועכ"ז נפלאותיך ומחשבותיך אלינו וכמארז"ל מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר וז"ש ורב טוב לבית ישראל וכתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך כו' ועיין ברבות תולדות פס"ה רבות עשית כו' למה כהו כו' כדי שיבא יעקב ויטול את הברכות ובפ' בא פט"ז ע"פ החדש הזה לכם הצדקה שלכם כו' הרחמים שלכם כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה ואכלתם אכול בפ"י אשר עשה עמכם להפליא יעו"ש). וזהו בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור. שעי' המרור והמרירות מריחוקו מה' ע"י מעורר י"ג מדה"ר כו' כמ"ש בד"ה קול דודי הנה זה בא כו' ועיין ברבות בשלח ס"פ כ"ג בענין ואמר ביום ההוא כו' והענין כמ"ש במנחות דנ"ג יבא זה ויקבל זאת מזה כו' והיינו משה שנתנבא בזה והוא המשכת התורה וכמ"ש סד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר. והנה התורה נק' נובלות חכמה שלמעלה אכן לעתיד יהיה גילוי פנימית התורה שמפנימית חכמה שלמעלה וע"י כוונת ברבות שלעתיד יאמרו ב"פ זה הנה אלקינו זה כו' זה הו"י דהיינו ע"י שיתגלה ג"כ פנימיות אבא. ועמ"ש הרמ"ז פ' תולדות דקל"ה על פסוק זה ואמר ביום ההוא כו' ומ"מ גילוי זה נמשך ע"י היום לעשותם וזהו בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור. דהיינו בבחי' היום לעשותם שאז הוא דשייך בחי' הבחירה. וכמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים. והנה איתא בפע"ח מרור גימ' מות. ור"ל כי הגשמיות נק' מות ורע שהוא כלה ונפסד והרוחניות נק' חיים וטוב וכמ"ש מזה בד"ה האוינו השמים וע"כ צריך להיות בחי'

העבירה. כן תצטרך שתתירא מן המלך המולך בארץ ותשים צורתו נכח פניך אע"פ שאי אתה רואהו ובוזה תנצל מחיוב מיתה למלכות. כן פ"י בכד הקמח ערך יראה. ויש עוד בפ"י הפסוק כמארז"ל ירא את ה' בני ומלך. ומלך על יצרך. ושני הפירושים אמת. והיינו שע"י היראה האמיתית מה' שהוא מלך מלכי המלכים ע"י ומלך על יצרך שלא להמשך אחר תאות הגשמיות מחמת היראה והביטול. והיצה"ר הוא החמץ וכמ"ש מכף מעול וחומץ. ולכן ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה אזי ממילא לא הספיק להחמיץ כו' אבל אצלינו נעשה חיוב לדורות להיות מצות יאכל את שבעת הימים. שהם ז' המדות. שבהם יש שליטה ליצה"ר ששבה"כ היה בז"ת וע"כ צריך להמשיך בהם בחי' מצה וביטול. ועל בחי' הראשונה נאמר בעבור זה עשה הו"י לי כעבור זה בשעה שיש מצה כו' שבעבור המשכת מצה עשה הו"י הוא גילוי אור אבא. ופ"י דהיינו ענין עשה הו"י לי היינו מה שנמשך גילוי אור א"ס ב"ה למטה ממש בעולם העשייה. וזהו עשה הו"י לי. שנמשך גילוי שם הו"י בעשייה הגשמיות. ואיך אפשר שיומשך אור גדול זה כ"כ למטה עד שיומשך לי ממש עם שאני בעשייה הגשמית במצרים. זהו אי אפשר רק בעבור זה. דהיינו מה שע"י המצוה נמשך מוחין דאבא שהחכמה מאין תמצא שהיא למעלה מסדר ההשתלשלות עד ששם נאמר כחשכה כאורה. והשוה ומשוה כו'. לכן יוכל להיות עשה הו"י לי שיומשך האור לי למטה בעשייה הגשמיות. והענין כי הנה כתיב ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך ולא שרף כו' שהם בחי' ב"ע וכן באצ"י עצמה יש בחי' ב"ע שהמל' נק' עשייה שבאצ"י וחג"ת ובינה הם יצירה ובריאה דאצ"י וזהו ג"כ פ"י אני ולא מלאך שהמל' נק' ג"כ המלאך כו' אלא אני דוקא שהוא ע"י המשכת אור אבא מקור החכמה שהוא אצילות שבאצילות (ועמ"ש בד"ה ולהבין בתוס' ביאור ענין ויצר כו' שכמ"כ בד' בחי' דצח"מ שבאצ"י חכמה עילאה היא בחי' מדבר כו' ע"ש) לפי שארץ מצרים היה מקום טומאה והוצרך דוקא להיות המשכה עליונה שגם חשך לא יחשיך וכחשכה כאורה והיינו אור אבא ולא אימא כו'. והיינו כי מה שנמשך ע"י מלאך או שליח עם היות שהכל ממנו ית' והמלאך הוא רק שליח וכחומר ביד היוצר הוא בידו ית'. אך עכ"ז האור והשפע הנמשך ע"י מלאך ושליח הוא ממקור סדר ההשתלשלות. שמבחי' זו נמשך ע"י השתלשלות עילה ועלול ומתלבש בבחי' מלאך או שרף כו'. לא כן ההמשכה שלמעלה מסדר ההשתלשלות אין המלאך יוכל להיות כלי ושליח לגילוי בחינה זו כו' וזהו ענין אני ולא מלאך כו' ועמ"ש בד"ה ויקרא אל משה. אך להבין מ"ש אני הוא ולא אחר דמכיון שכבר פירש ולא ע"י מלאך ולא ע"י שרף ולא ע"י השליח. א"כ מי הוא האחר שיצטרך לומר ע"ז עוד אני ולא אחר. והענין הוא כי הנה באלול ועד יוה"כ מזכירין י"ג מדות הרחמים להיות שהם המשכות עליונות המתגלות בבעי"ת כי מאחר שחטא ופגם במה יתוקן אלא ע"י המשכות עליונות שמאד נעלה וכחשכה כאורה כו'. ולכן הם שהמשיכם משה רבינו ע"ה בחטא העגל לתקן החטא. והנה שם נאמר וימחר משה ויקוד ארצה וישתחו כי ארך אפים ראה אף לרשעים כו' וכדי שלא יהיה יניקה לחיצונים ג"כ זה היה בקשת משה ונפלינו אני ועמך ביקש שלא תשרה שכינה. והבטיח לו הקב"ה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה הא אילו לא הבטיח לו כן היה שורה וכמו בבלעם הגם שהיה מזוהם כו' לפי שהוא ית' כל יכול וכחשכה כאורה כו' גם חשך כו' ומשם היה יניקת פרעה באחורי העורף מקום גבוה כו' ולכן עבדים היינו לפרעה במצרים כו'. אך בצאתם ממצרים בעבור זה בשעה שיש מצה המשכת מוחין דאבא שמלמטה באתעדל"ת שהיא עשיית המצוה היה אור אבא נמשך לי בפנימית בבחי' ישראל ולא נמשך לחיצונים. וזהו לי ולא לו אלו היה שם לא היה נגאל ולא

ועוד דהנה ענין וביום השביעי עצרת להוי' אלקיך היינו לפי שבשביעי של פסח היה הנס דק"ס. והנה פסח מצרים היה חימוצו נוהג רק יום אחד וא"כ הרי זכו לק"ס שלא ע"י אכילת מצה כל ששת הימים, ומדוע לדורות נאמר שבעת ימים תאכל עליו מצות וגם דדוקא ע"י שששת ימים תאכל מצות ע"י הוא שיוכלו לבוא להיות וביום השביעי עצרת כו'. וגם להבין מה דבשביעי של פסח נאמר עצרת להוי' אלקיך ובשמיני עצרת נאמר עצרת תהיה לכם, גם להבין מ"ש ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתממה כו', דמשמע שזהו נתינת טעם למה שאפו מצות ולא חמץ לפי שגורשו ממצרים ולא הספיק להחמץ. וזה תמוה דהרי נאסר להם אכילת חמץ יום האחד עכ"פ כדאיתא בפסחים דף צ"ו ע"ב. וא"כ איך היו יכולים לאפות חמץ עד שצריך נתינת טעם כי גורשו כו'. גם להבין מ"ש בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם. והרי בלא"ה כבר נצטוו על מצות ומרורים יאכלוהו, ועוד דזה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים היה אחר חצות לילה. וצווי על מצות ומרורים יאכלוהו היינו קודם חצות לילה שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות וכן מצה זו שאנו אוכלים הוא ג"כ קודם חצות דוקא וא"כ איך הוא על שום כו' שנגלה כו'. והענין הוא דהנה גבי בערב תאכלו מצת כתיב מצת חסר וי"ו וגבי ויאפו כו' עוגות מצות כתיב מצות מלא בוי"ו. והיינו כי הוי"ו זהו ההמשכה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים (ועיין בזה ויצא דקני"א וברע"מ פ' פנחס דרנ"א ב'). וא"כ היה ב' בחי' מצה. הא' מ"ש בערב תאכלו מצת שהיא מצה דקודם חצות והיא מצת חסר וי"ו. והב' מ"ש ויאפו כו' מצות כו' והוא המצה שאחר חצות והוא מלא בוי"ו דהיינו אחר שנגלה עליהם כו'. וע"כ אמר בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' שהוא ענין מצות מלא בוי"ו שהיה אחר חצות דוקא. דהמצה זו שאנו אוכלים הוא ג"כ מבחי' זו והיינו מדכתיב ששת ימים תאכל מצות בוי"ו, שזוהי מוכח דמצה זו שאנו אוכלים היא ג"כ מבחי' ומדרגה זו. ולכן ע"י יומשך להיות וביום השביעי עצרת כו'.

כ ולהבין כ"ו צריך להקדים ענין מ"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם וכו', דבזה מתורץ הקושיא איך יש בכח המאכל להחיות את האדם הלא הלחם הוא בחי' צומת והאדם הוא בחי' מדבר וא"כ איך יהיה הצומח בחי' מחיה להמדבר שלמעלה ממנו הרבה. אלא כי לא על הלחם לבדו מצד עצמות הלחם יחיה האדם, אלא על כל מוצא פי הוי' שמלוש ממש בהלחם, דהיינו ממאמר תדשא הארץ דשא, וכמ"ש בלקי"ת פ' עקב כי אותו דבר ה' נכנס באותו המזון והוא זן ומחיה את האדם. אך צ"ל דהלא גם באדם מלוש דבר ה' ממאמר נעשה אדם. וא"כ למה יקבל חיות מהלחם שמלוש בו ממאמר תדשא כו'. אך הענין הוא ע"פ המבואר בכמה מקומות [ועי"ש בפ' בלח בדיה להבין ענין להם משנה] דבחי' דצ"ח שרשן הוא מבחי' עולם התהו שקדם לבחי' עולם התיקון כו' אלא שנשתלשלו כריבוי המדרגות וע"י שבה"כ עד שירדו למטה מטה ונתהוה מהם דברים גשמיים. והאדם שרשו מעולם התיקון ועיקר בחי' עולם התיקון הוא בחי' חכמה דאצ"י. ונקרא המשכת מוחין כי בחכמה אתברירו והאדם שיש בו נפש השכלית שרש השתלשלותה הוא ג"כ מבחי' חכמה. ושבה"כ שהיה בעולם התהו הוא בבחי' ז' מדות, אמנם הם בחי' המדות שלמעלה מהחכמה דאצ"י ונק' בהמה רבה [וע' בעי"ה ש"ח שהדעת דתהו נפל בשבה"כ וגם שבד"ת ה' כלול ג"כ כח המוחין שנמדות כו' ולכן הנה"ב שבאדם שנלקחה מק"נ משה"כ היא ג"כ משכלת ומשגת כו' ועמ"ש בפ']

מרור ומרירות ממה שנמשך אחר הגשמיות כו' ולהיות ובחרת בחיים כו' וזה אינו שייך רק עכשיו אבל לע"ל הוא אומר בלע המות לנצח (בישעה סימן כ"ה). שלא יהיה הגשמיות מעלים ומסתיר כו'. וזהו ומחה ה' דמעה. אשר דמעה בגימט' ק"ך צירופי אלקים שמהם נמשך ההעלם והסתר כו' אלא יהיה כמ"ש והיה הוי' לי לאלקים. ע"ד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה כו'. וא"כ אז אין שייך בחי' מרור שהמרור הוא על בחי' ההסתר הנק' מות. כי אז בלע המות כו' ברוחניות וכן בגשמיות ממש. וכן בחי' מצה שהוא ענין השימור מהחמץ אינו שייך רק עכשיו אבל לע"ל יהי' ע"ד שלא הספיק להחמץ שא"א לבא לבחי' חמץ ויש גשמי כלל מחמת הביטול כו' או כי גם מבחי' חמץ לא יהי' יניקה לחיצונים דהיינו שלא יהי' החמץ בחי' יש וגסות דקליפה אלא ע"ד ויגבה לבו בדרכי ה' וכמו שבקרבן תודה היו עשרה חלות חמץ. וכמ"ש הטעם ע"פ מזמור לתודה (בסידור). והרי ארז"ל ברבות פ' צו פ"ט לע"ל כל הקרבנות בטלין וקרבו תודה אינו בטל כו' והרי כל הקרבנות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם שהן באות חמץ א"כ מזה מוכרח שלע"ל מחמת עוצם הגילוי יתברר ויתעלה גם החמץ ועמ"ש כד"ה וידבר דעשה"ד מענין שתי הלחם שהיו באות חמץ ולכן בחי' בעבור זה זהו דוקא בשעה שיש מצה ומרור שהוא בחי' היום לעשותם. אזי דוקא ממשיכים בחי' זה. הוא גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע. דקמיה מעלה ומטה שוין ע"כ נק' זה וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא. משאי"כ לע"ל אין מועיל בחי' תשובה וכמ"ש בגמרא פכ"ג דשבת דקנ"א ע"ב ע"פ אשר תאמר אין לי בהם חפץ שאין בהם לא זכות ולא חובה כו'. ועמ"ש בד"ה קול זודי בענין הנה זה בא מדלג כו'. ועו"ל לתרץ הקושיא דלעיל בענין מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמץ והלא כבר נצטוו מקודם בערב תאכלו מצות. ש"ל שהוא ע"ד מ"ש מגיד מראשית אחרית כמ"ש ברבות פ' בראשית פט"ו ע"פ הוא הסובב את כל ארץ החוילה עדיין לא היתה חוילה ואתה אומר הסובב. אתמהא. אלא מגיד מראשית אחרית וכמ"כ כאן עיקר הענין דמצה זו שאנו אוכלים הוא ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמץ עד שנגלה כו'. ומ"ש מקודם בערב תאכלו מצות זהו ע"ד מגיד מראשית אחרית. ומ"מ האמת ג"כ כנ"ל דב' בחי' מצה הם שווה ג"כ פי' ראשית ואחרית. פי' ראשית מלמטה למעלה זהו ענין ראשית חכמה יראת ה' שזהו ענין יראה תתאה שע"ז אמרו אם אין יראה אין חכמה והיא המצה הא'. ומזה נמשך אצ"כ בחי' אחרית היא המצה הב' וכמ"ש בפרדס בעה"כ ערך אחרית שזהו בחי' יובל. וכנודע דיצ"מ נמשך מבחי' יובל שמשם נמשך החירות כו' ובמא"א פי' אחרית ע"ה גימט' כתר. והוא ענין שנגלה עליהן מלך מלכי המלכים כו' וזהו מגיד מראשית אחרית פי' מגיד לשון המשכה כמו נהר דינור דנגיד ונפיק. שע"י בחי' ראשית שהוא יראה תתאה זכו לבחי' אחרית היינו יראה עילאה שע"ז אמרו אם אין חכמה אין יראה וזהו ובמורא גדול זו גילוי שכינה כו'. וכענין נעוץ תחלתו בסופן כו'.

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת להוי' אלקיך וגו'. וצ"ל אומר ית' ששת ימים תאכל מצות והלא לעיל מיני' אמר שבעת ימים תאכל עליו מצות. אך הענין דכאן אין הכוונה להזהיר על אזהרת אכילת מצה אלא על שביים הוי' עצרת כו'. אך מה שהקדים ששת ימים תאכל מצות משמעות הכתוב הוא דע"י שששת ימים תאכל מצות ע"י יהיה אח"כ וביום השביעי עצרת כו'. ולהבין מהו ענין השייכות דאכילת מצה ששת ימים להיות ע"י וביום השביעי עצרת,